Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Chief Economist
Directie Mededinging en Consumenten
[redacted]

Aan de Staatssecretaris Mijnbouw

TER BESLISSING
Datum
4 april 2022

Kenmerk
CE-MC / 22136605

BHM 22128724

[redacted]

Bijlage(n)
3

nota

Beslisnota: Nota naar aanleiding van het verslag wetsvoorstel wijziging wet markt en overheid

[redacted]

Aanleiding

De Tweede Kamer heeft op 14 januari jl. een verslag uitgebracht over het wetsvoorstel tot wijziging van de wet markt en overheid.

Geadviseerd besluit

U kunt de aanbiedingsbrief en de nota n.a.v. het verslag ondertekenen.

Kernpunten

- Er zijn in totaal 70 vragen gesteld door de fracties van de VVD, D66, CDA, SP, ChristenUnie en de SGP.
- De VVD en D66 stellen positief-kritische vragen en hebben met name aandacht voor de (oneerlijke) concurrentie die ondernemers momenteel ervaren.
- CDA, SP, ChristenUnie en de SGP hebben kritische vragen gesteld over de noodzaak van de wet markt en overheid en de aanleiding voor dit wetsvoorstel.
- Thema's van de vragen zijn:
    - Tijdlijn van het wetsvoorstel
    - Noodzaak van wetsvoorstel
    - Inhoud van het wetsvoorstel. Zie ook factsheet wet m&o.
    - Zorgen over minder mogelijkheden om in het algemeen belang een uitzondering te maken op de gedragsregels.
    - Specifieke vragen over zelfstandige bestuursorganen (zbo's), cultuur, sport, wonen en arbeidsmarkt.
- Ook wordt gevraagd naar de huidige rol van de ACM in de handhaving van de wet markt en overheid, en naar de wenselijkheid van een rol in de beoordeling van algemeenbelangbesluiten.
- Tot slot vraagt ChristenUnie naar frictie tussen de wet markt en overheid en de woningbouwopgave. U geeft aan dat u op dit moment met MVRO in kaart brengt op welke voorgenomen activiteiten de wet van toepassing zal zijn.

Chief Economist
Directie Mededinging en Consumenten

Kenmerk
CE-MC / 22136605

Toelichting

Krachtenveld Tweede Kamer

- De Kamerleden Ziengs (VVD) en Verhoeven (D66) hebben zich actief bezig gehouden met de wet markt en overheid. In 2015 hebben zij een initiatiefnota ingediend waarin zij voorstellen dat overheden in beginsel geen economische activiteiten uitvoeren (een nee-tenzij stelsel).
- In de vragen van VVD en D66 staat de concurrentieverstoring die ondernemers ervaren centraal.
- CDA, SP, ChristenUnie en de SGP hebben een kritische houding tegenover het wetsvoorstel. SP vraagt onder meer naar de noodzaak van de wet.
- De partijlijnen zijn vergelijkbaar met de lijnen bij de totstandkoming van de huidige wet. Toentertijd hebben CDA en PvdA het amendement ingediend dat de algemeenbelanguitzondering creëerde.
- Alle partijen hebben vragen gesteld over de relatie tussen overheid en markt. VVD stelt onder meer dat er in beginsel geen concurrentie zou moeten plaatsvinden. SP vraagt hoe u de relatie tussen overheid en markt ziet. U geeft op deze vragen aan dat het betreden van een markt door een overheid *an sich* geen probleem is en dat het juist efficiënt kan zijn als een overheid haar capaciteit vanuit een publieke taak inzet voor andere economische activiteiten. Daarbij moet wel sprake zijn van gelijke concurrentieverhoudingen.

Maatschappelijk krachtenveld

- VNG is in beginsel tegen dit wetsvoorstel. Zij vindt dat de wet markt en overheid haar nut niet heeft bewezen en daarom moet vervallen.
- VNG is kritisch over de extra motiveringsvereisten en de verplichte vijfjaarlijkse evaluatie. Een consultatie vindt de VNG op zichzelf prima, maar alleen waar het bestuursorgaan dit nuttig en nodig acht.
- VNO-NCW/MKB-Nederland hebben een positieve grondhouding ten opzichte van het voorstel.
- Wel hadden VNO-NCW/MKB-Nederland liever gezien dat de consultatie minimale kwaliteitseisen zou bevatten, en vinden zij de minimale termijn van twee weken, die voor uitnodiging van de consultatie staat, te kort.

Tijdlijn

- De evaluatie van de huidige wet vond plaats in 2015. Er zit vier jaar tussen het consulteren van het wetsvoorstel (2016) en het aanbieden aan de Kamer in 2021. Het wetsvoorstel is aangeboden toen het kabinet demissionair was.
- Gevraagd naar deze lange tijdslijn, geeft u aan dat dit wetsvoorstel een lang bevochten compromis vormt tussen degenen die het liefst geen wet markt en overheid hadden gezien, en zij die het liefst een veel verder gaande wet hadden gezien. Er is een groot aantal gespreksronden met stakeholders geweest om tot het huidige voorstel te komen.
- Het wetsvoorstel is in demissionaire periode aan de Kamer aangeboden omdat de huidige wet zonder dit wetsvoorstel in 2023 komt te vervallen. Er waren geen zwaarwegende redenen die aanbieding in de weg stonden.

Inhoud wetsvoorstel

- VVD, CDA en SP vragen u te reageren op het verschil in perceptie tussen overheden en ondernemers, als het gaat om het bestaan van verstoorde

concurrentie. U geeft aan dat dit verschil bestaat en dat het wetsvoorstel daarom voorziet in een verplichte consultatie.
- D66, CDA en SGP vragen naar de motiveringsvereisten van het algemeenbelangbesluit. U geeft aan dat deze in lijn zijn met recente CBb-uitspraken en dat zij zullen worden vastgesteld bij AMvB.
- Voorts wordt gevraagd naar de verplichte evaluatie van algemeenbelangbesluiten na 5 jaar. Zo vindt D66 deze periode te lang en is SP juist van mening dat deze termijn een onnodig obstakel vormt. U wijst er op dat de evaluatie een manier is om veranderende marktomstandigheden opnieuw mee te nemen in de beoordeling van een algemeenbelangbesluit. De vijf jaar vormt een balans tussen rechtszekerheid, de lasten voor gemeenten en het voldoende meewegen van de belangen van ondernemers.
- Tot slot worden enkele feitelijke vragen gesteld over de uitzondering voor open source software. U licht de reden voor deze uitzondering toe.

Zbo's
- In de Kamer bestaan zorgen over concurrentie tussen zbo's en marktpartijen. D66, CDA en SP vragen om een overzicht van economische activiteiten die zbo's uitvoeren en naar uw oordeel over die activiteiten.
- Een dergelijk overzicht bestaat niet, al heeft EZK wel een beeld van de meest bediscussieerde activiteiten. U bent ook niet verantwoordelijk voor het handelen van zbo's (of agentschappen) die niet onder u ressorteren en geeft daarmee ook geen oordeel over de bediscussieerde activiteiten.
- Ook klinkt het opstellen van een lijst simpel, maar veelal gaan juist de (jarenlange) discussies tussen Kamer en ministers over of een activiteit economisch of publiek is. Het opstellen van een lijst met economische activiteiten is daarom ingewikkeld en betrekt uzelf ook in discussies die behoren bij de minister die het aangaat.
- Binnen de wet markt en overheid zelf is geen hiaat. De definitie economische activiteit is reeds ingevuld via (Europese) jurisprudentie. Het gaat bij de discussie over activiteiten van zbo's juist over de toepassing van die regels en definities.
- Gelet hierop wordt u geadviseerd op de vragen van D66, CDA en SP te antwoorden dat dit wetsvoorstel geen grote praktische gevolgen heeft voor zbo's, dat u de discussies rond zbo's kent en dat u geen reden ziet de wet markt en overheid daarvoor aan te passen omdat het bestaande regelgevend kader voldoende is. Indien er discussie is over activiteiten die verricht worden door een specifieke zbo, dan moet die discussie worden gevoerd met de minister die het aangaat.

Sport- en cultuursector
- Er zijn vragen gesteld over het effect van het wetsvoorstel op de sportsector (SP, D66, CDA) en cultuursector (D66). Achter deze vragen zit de zorg dat dit wetsvoorstel leidt tot minder algemeenbelangbesluiten voor sport en cultuur waardoor deze voorzieningen in gevaar zouden komen.
- U geeft aan dat dit wetsvoorstel niets verandert aan de mogelijkheid om een algemeenbelangbesluit te nemen in deze sectoren.
- Op de impliciete suggesties van SP om sport uit te zonderen van de wet markt en overheid, geeft u aan dat het per gemeente kan verschillen of een bepaalde economische activiteit door de markt kan worden opgepakt, en of er sprake is van genoeg (betaalbaar) aanbod. Daarmee zal het per gemeente verschillen of een algemeenbelangbesluit noodzakelijk is.

Chief Economist
Directie Mededinging en Consumenten

Kenmerk
CE-MC / 22136605

ACM

- De ACM ziet toe op de naleving van de gedragsregels, maar heeft geen toezichtsbevoegdheid indien een overheid een algemeenbelangbesluit neemt.
- Op de vraag van VVD of het niet aan de ACM moet zijn om al dan niet een algemeenbelangbesluit te nemen, antwoordt u dat dit onwenselijk is. De belangenafweging is een politiek vraagstuk dat aan het betreffende bestuursorgaan is.
- Verder wijzen partijen er op dat (zoals in de MvT staat) het aantal bij de ACM binnenkomende klachten over de wet markt en overheid de afgelopen jaren afneemt. U geeft aan dat hier verschillende verklaringen voor zijn, en dat het niet voor de hand ligt dat deze afname komt omdat de problematiek rond de wet markt en overheid is afgenomen.